

3. Tramitacions en curs

3.01. Projectes i proposicions de llei i altres propostes de norma

3.01.02. Proposicions de llei

Proposició de llei de reparació jurídica de les víctimes del franquisme

202-00029/11

DICTAMEN DE LA COMISSIÓ D'ACCIÓ EXTERIOR I COOPERACIÓ, RELACIONS INSTITUCIONALS I TRANSPARÈNCIA

A la presidenta del Parlament

La Comissió d'Acció Exterior i Cooperació, Relacions Institucionals i Transparència, en la sessió tinguda el dia 22 de juny de 2017, ha estudiat el text de la Proposició de llei de reparació jurídica de les víctimes del franquisme (tram. 202-00029/11) i, l'Informe de la Ponència.

Finalment, d'acord amb el que disposa l'article 118.5 i 6 del Reglament del Parlament, ha acordat d'establir el dictamen següent:

Proposició de llei de reparació jurídica de les víctimes del franquisme

Preàmbul

Des del mateix inici del cop d'estat militar de signe feixista que es va produir contra la Segona República Espanyola, i que va ésser l'origen de la llarga i cruenta Guerra Civil de 1936-1939, les autoritats franquistes van desplegar una multiplicitat de formes i mecanismes de repressió de totes aquelles persones que, per raó de llur afiliació política, sindical o associativa, per llurs idees o creences, o per llurs opcions vitals, consideraven enemigues del règim autoritari que estaven en procés d'edificar.

La dimensió i la intensitat d'aquestes polítiques repressives donen fe de l'aberrant intenció d'anorrear i erradicar tota forma de pensament antagonista o dissident de la ideologia sobre la qual el franquisme va construir el conjunt de les seves institucions.

Cal recordar que l'Estatut de Catalunya del 1932 va ésser derogat per la Llei del 5 d'abril de 1938, un acte illegal de la dictadura franquista que només va poder ésser imposat per la força de les armes. Per això es van constituir els tribunals de l'Auditoria de Guerra de l'Exèrcit d'Ocupació, anomenada posteriorment Auditoria de la IV Regió Militar, i es van dur a terme els processos aplicats pel procediment dels consells de guerra com a mitjà de repressió política vulnerant les competències i la legalitat aleshores vigent, també respecte als delictes tipificats, els procediments seguits i les garanties processals que eren exigibles.

En atenció a les víctimes i llurs familiars, cal que una norma amb rang de llei constati i declari definitivament la nullitat de tots aquests procediments, que es poden qualificar de farsa, i de les sancions i condemnes de greus conseqüències que se'n derivaren.

Cal fer-ho, també, tenint en compte els requeriments formulats pels poders públics, tant el Comitè de Drets Humans de les Nacions Unides, com el Relator Especial sobre la promoció de la veritat, la justícia, la reparació i les garanties de no repetició del Consell de Drets Humans en el darrer informe del període de sessions del 22 de juliol de 2014, el qual ha requerit a les institucions de l'Estat «Identificar mecanismes idonis per a fer efectiva la nullitat de les sentències adoptades en violació dels principis fonamentals de dret i del degut procés durant la Guerra Civil i el franquisme. Estudis comparats d'altres experiències de països que han afrontat reptes similars, molts inclosos en el context europeu, poden resultar summament profi-

tosos», en aplicació de la Declaració universal dels drets humans, el Pacte internacional dels drets civils i polítics i el Conveni per a la salvaguarda dels drets humans i de les llibertats fonamentals.

Els arguments en el sentit de no reobrir velles ferides del passat són inconcebibles en un context democràtic, ja que el restabliment de la dignitat de les víctimes no cerca la revenja sinó la veritat, la justícia, la reparació i la garantia de no repetició.

Quaranta-dos anys després de la mort del dictador Franco no hi ha hagut cap llei que declari expressament la nul·litat dels judicis del franquisme.

Per aquest motiu, aquesta llei, de conformitat amb l'ordenament jurídic, declara la il·legalitat dels tribunals i dels procediments i els consells de guerra instruits a Catalunya des del 5 d'abril de 1938 fins al desembre del 1978 per l'Auditoria de Guerra de l'Exèrcit d'Ocupació, anomenada posteriorment Auditoria de Guerra de la IV Regió Militar.

Tot i que, a mesura que el conflicte va anar avançant i que van anar passant anys de dictadura, les autoritats franquistes van provar de dotar aquests instruments de repressió d'una aparença de legitimitat i de jurisdicció, resulta impossible considerar que aquests òrgans tinguessin una autèntica naturalesa jurídica.

Per a poder considerar que un grup de persones està jutjant i conferir a allò que decideixin la consideració i el necessari efecte de «cosa jutjada», cal poder sustentar en dret que l'òrgan en qüestió és realment jurisdiccional, que es tracta d'un autèntic tribunal.

No es pot considerar òrgan jurisdiccional aquell que no respecta les més mínimes garanties d'imparcialitat, dret de defensa i cosa jutjada de les seves resolucions, o que no gaudeix d'independència de la resta de poders de l'Estat, com a mínim en el sentit que existeixi una atribució genèrica mínimament racional del poder de jutjar a un òrgan suficientment individualitzat.

Dels consells de guerra franquistes i dels òrgans, jurats i tribunals a què es fa referència no se'n pot dir de cap de les maneres que fossin òrgans jurisdiccional, que complissin els mínims requisits per a exercir la funció de declarar el dret pròpia d'un tribunal. L'anàlisi de llur naturalesa, composició i actuació ens obliga a veure'ls com el que van ésser, una farsa. Una actuació de fet revestida amb prou feines de la mera aparença, més o menys sofisticada en funció del moment històric, d'òrgans jurisdiccional.

Aquells processos polítics contraris a la legalitat es van mantenir més enllà de la mort del dictador en consells de guerra per causes de caràcter polític amb infracció dels drets fonamentals de moltes persones, que hi van ésser injustament sotmeses i, arran d'aquests, algunes d'elles, executades.

Així, constatada la nul·litat d'origen dels procediments i de les resolucions, sentències, condemnes i sancions que n'emanaren, com a actuacions de fet i no pas jurisdiccional que foren, i declarada legalment llur il·legitimitat, no ha de comportar cap problema que la llei en constati i en declari la nul·litat, i cerqui també d'establir un mecanisme administratiu àgil per a obtenir certificació individualitzada d'aquesta circumstància que la llei constata i declara.

Atès que els processos i les resolucions dictades pels tribunals militars van ésser públics, per a fer efectiu el valor reparatori, aquesta llei habilita l'Arxiu Nacional de Catalunya perquè elabori i publiqui una llista de processos i sentències.

Per tot això, ha arribat el moment d'assumir la responsabilitat històrica del Parlament de Catalunya, davant les víctimes d'aquells processos, reparant els abusos comesos pel règim franquista contra la legalitat judicial i procedimental i fent la reparació exigida per les persones represaliades, la societat catalana i les instàncies internacionals.

Article 1. Reparació jurídica de les víctimes del franquisme

De conformitat amb el conjunt de l'ordenament jurídic, que inclou normes tant de dret internacional com de dret intern, es declaren il·legals els tribunals de l'Auditoria de Guerra de l'Exèrcit d'Ocupació, anomenada posteriorment Auditoria de la IV Regió Militar, que van actuar a Catalunya a partir de l'abril de 1938 fins al desembre de 1978, per ésser contraris a la llei i vulnerar les més elementals exigències del dret a un judici just. I, en conseqüència, es dedueix la nul·litat de ple dret, originària o sobrevinguda, de totes les sentències i resolucions de les causes instruïdes i dels consells de guerra, dictades per causes polítiques a Catalunya pel règim franquista.

Disposicions finals

Primera. Autoritzacions

1. S'autoritza l'Arxiu Nacional de Catalunya perquè elabori i faci pública una llista dels processos instruïts i de les sentències adoptades d'acord amb el Ban del 28 de juliol de 1946, el Decret del 31 d'agost de 1936, el Decret número 55 de l'1 de novembre de 1936, la Llei del 2 de març de 1943, la Llei del 18 d'abril de 1947, el Decret 1794/1960, del 21 de setembre, i el Decret Llei 10/1975, del 26 d'agost, en què constin el número de procediment, la persona física o jurídica encausada i la condemna imposada. La llista s'ha de publicar el mateix dia de l'entrada en vigor d'aquesta llei.

2. S'autoritza l'Arxiu Nacional de Catalunya perquè actualitzi la llista, si té coneixement, per qualsevol causa, de l'existència de processos que no s'esmenten en l'apartat 1 per no haver-se'n conservat testimoni en l'arxiu dels tribunals militars a Catalunya.

Segona. Entrada en vigor

Aquesta llei entra en vigor l'endemà d'haver estat publicada en el *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*.

Palau del Parlament, 22 de juny de 2017

La secretària de la Comissió, Magda Casamitjana i Aguilà; la vicepresidenta de la Comissió, Marina Bravo Sobrino

ESMENES RESERVADES PER A DEFENSAR EN EL PLE

Article 1

Esmena 2

GP de Ciutadans (3)

De modificació de l'article 1 que passa a tenir el següent redactat

Article 1

1. *El Govern de la Generalitat de Catalunya presentarà al Parlament de Catalunya una proposició de llei per a presentar a la Mesa del Congrés que tingui per objecte afegir un nou apartat a l'article 3 de la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i s'amplien drets i s'estableixen mesures a favor dels qui van patir persecució o violència durant la guerra civil i la dictadura, en què s'indiqui que:*

1. *Tant els actes com les resolucions dels òrgans previstos en aquell article es deixen sense cap efecte jurídic.*

2. *Que la circumstància indicada al número 1 anterior es recollirà a la Declaració prevista a l'article 4 de la dita llei.*

2. *Tanmateix, si durant la tramitació de la iniciativa indicada a l'anterior apartat es presentés a les Corts Generals alguna iniciativa que tingués el mateix objecte que*

el previst al mateix, el Govern de la Generalitat de Catalunya podrà complir amb el seu mandat mitjançant el suport exprés i fonamentat a aquesta iniciativa.

Article 2

Esmena 4

GP de Ciutadans (4)

De modificació de l'article 2 que passa a tenir el següent redactat

Article 2

De conformitat amb la llei 52/2007 i previ acord amb el Ministeri de Justícia, la Generalitat de Catalunya podrà posar a disposició de qualsevol interessat en l'obtenció de la declaració esmentada a l'article 4 de la dita llei els següents serveis a través de qualsevol dependència física de l'administració de la Generalitat de Catalunya:

1. Servei de recepció de la sol·licitud de declaració de reconeixement i reparació i posterior transmissió al Ministeri de Justícia.

2. Servei de comunicació i entrega de qualsevol comunicació o documentació remesa a l'interessat per part del Ministeri de Justícia.

3. Servei d'assessorament relatiu a qualsevol tramitació davant del Ministeri de Justícia o administració pública competent en aplicació de la llei 52/2007.

Esmena 6

GP Socialista (2)

D'addició a l'article 2

«Article 2

[...] del procediment i sentència corresponents que, de conformitat a l'ordenament jurídic, són nul·les de ple dret, i conseqüentment no tenen cap efecte jurídic per vicis de forma i fons.»

Addició de nous articles

Esmena 7

GP de la Candidatura d'Unitat Popular - Crida Constituent (1)

D'addició d'un nou article 3

Article 3

El Govern de la Generalitat de Catalunya, d'acord amb la present llei, facilitarà la consulta pública de la relació de persones represaliades i emetrà, en col·laboració amb els ens locals i a sol·licitud dels processats o dels seus familiars, un escrit de constatació que especifiqui que el procediment i la sentència corresponent són nul·les de ple dret i, conseqüentment, no tenen cap efecte jurídic.

Disposició final

Esmena 9

GP de Ciutadans (5)

De modificació de la disposició final que passa a tenir el següent redactat

Disposició final

1. El Govern de la Generalitat de Catalunya haurà de realitzar les actuacions necessàries per a l'efectivitat del previst en aquesta llei en el termini d'un mes a comptar des de la publicació d'aquesta llei en el Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya.

2. El preceptes que eventualment comportessin la realització de despeses amb càrrec als Pressupostos de la Generalitat, produiran efectes a partir de l'exercici pressupostari immediatament posterior a l'entrada en vigor d'aquesta llei.

Apartat 1

Esmena 10

GP Socialista (3)

De modificació de l'apartat 1, de la disposició final

«Disposició final

[...] Aquest desplegament reglamentari s'haurà de fer via *d'un decret*, en el termini [...].»

Preàmbul

Esmena 13

GP de Ciutadans (2)

De modificació total de l'exposició de motius que passa a tenir el següent redactat

Exposició de motius

L'aixecament militar i el cop d'estat de juliol de 1936 contra la Segona República i l'ordenament democràtic aleshores vigent va esdevenir una violenta i terrible guerra civil que va obrir un dels períodes més negres de la nostra història. En el decurs de la Guerra Civil es va produir un gran nombre de violacions dels drets humans i una deshumanització del compatriota vist i tractat com a enemic irreconciliable. Aquestes violacions dels drets fonamentals de les persones van voler-se revestir, en el bàndol sublevat, d'aparença de legalitat i de legitimitat quan eren, en tot moment, absolutament il·legals i il·legítimes.

Tot i que el trencament de la legalitat constitucional i l'ús de la violència bèl·lica per imposar un nou règim totalitari va merèixer la condemna i la repulsa de diversos governs democràtics, el context geopolític de l'Europa de l'època va facilitar que el bàndol sublevat imposés un nou règim totalitari, dictatorial i corrupte, que no va dubtar mai de trepitjar els drets humans fonamentals per imposar la seva voluntat per la via del terror. La dictadura franquista va instaurar una persecució sistemàtica de les persones que s'havien mantingut fidels a la legalitat republicana o que tenien idees polítiques o ideologies contràries a les que volia imposar el nou règim totalitari.

Una persecució sistemàtica que va fer servir una paròdia de justícia, primer estrictament militar i després aparentment civil. Aquesta aplicació de la voluntat persecutòria del règim totalitari al llarg de la Guerra Civil i de tota la dictadura franquista va suposar, per a moltes persones, l'espoli de les seves propietats, la vulneració dels seus drets fonamentals, la privació injusta de llibertat i fins i tot la mort als camps de concentració en treballs forçats, a les presons o executats sense cap mena de defensa digna d'aquest nom.

Aquest règim dictatorial va trontollar a partir de la mort del dictador i la voluntat política de molta gent i d'alguns dirigents va permetre que s'iniciés un procés de transició que va culminar amb la restauració de la sobirania popular i l'aprovació de la Constitució del 1978, que va reinstaurar els drets fonamentals i ha conformat un nou ordenament democràtic i un model descentralitzat de convivència que ens ha permès gaudir d'un dels períodes més fecunds de la nostra història.

La voluntat de reconciliació i convivència plasmades al llarg de la transició cap a aquest nou règim democràtic i la necessitat de justícia i reparació envers les víctimes del franquisme, van donar lloc a l'aprovació per part de les Corts Generals de la Llei 52/2007, de 26 de desembre, per la qual es reconeixen i s'amplien drets i s'estableixen mesures a favor dels qui van patir persecució o violència durant la Guerra Civil i la dictadura, coneguda com a «lleï de la memòria històrica». Una llei que reconeix i declara el caràcter radicalment injust de totes les condemnes, sancions i qualsevol forma de violència personal produïdes per raons polítiques, ideològiques o de creença religiosa, durant la Guerra Civil, així com les patides per les mateixes causes durant la dictadura franquista. Unes raons que inclouen la pertinença, col·laboració o relació amb partits polítics, sindicats, organitzacions religioses o militars, minories ètniques, societats secretes, lògies maçòniques i grups de resistència,

així com l'exercici de conductes vinculades amb opcions culturals, lingüístiques o d'orientació sexual. Així mateix, reconeix i declara la injustícia que va suposar l'exili de molts espanyols durant aquest període negre de la nostra història.

La llei de la memòria històrica declara també, amb caràcter general i sense excepció, no només la manca de conformitat a dret i, per tant, la seva il·legitimitat, de qualsevol tribunal, jurat i òrgan penal o administratiu constituït per a imposar sancions per les esmentades raons polítiques, ideològiques o de creença religiosa, sinó també les seves resolucions. Unes resolucions que, de fet, es titllen amb caràcter general i en virtut de la llei com viciades tant per motius de forma com de fons.

A més a més, la llei de memòria històrica va recollir els deures de reconeixement i de reparació de les persones que van ser víctimes dels efectes de les resolucions d'aquests suposats òrgans de justícia, sigui de forma directa o indirecta a través dels seus familiars.

Tenint en compte els drets i les llibertats fonamentals implicades en aquesta matèria, existeix un deure per part de les institucions públiques de promoure la màxima efectivitat possible dels drets previstos a la llei de memòria històrica i el Govern de la Generalitat de Catalunya no és pas una excepció.

És per això que, amb la finalitat de facilitar el compliment d'aquests deures per part de les institucions públiques de l'àmbit de la Generalitat de Catalunya i els correlatius, aquesta llei introdueix dues mesures essencials per tal d'assolir els objectius de la llei de memòria històrica.

D'una banda, i amb l'objectiu de simplificar els tràmits corresponents als ciutadans residents a Catalunya interessats, s'ordena el Govern de la Generalitat que s'impliqui directament en la recepció i transmissió de totes les sol·licituds i les resolucions corresponents.

Per altra banda, i a conseqüència de la seva manca de conformitat amb el dret, s'ordena el Govern de la Generalitat que presenti o recolzi les iniciatives normatives ja presentades a les Corts Generals mitjançant les quals es deixen sense cap efecte jurídic els actes i les resolucions de tots aquells òrgans que, arran de la llei de memòria històrica, es varen declarar il·legítims.

Paràgraf tercer

Esmena 14

GP Socialista (5)

~~De supressió del segon incís del paràgraf tercer de l'exposició de motius~~

«Exposició de motius

[...]

~~El 15 d'octubre de 2015 es va commemorar el 75è aniversari de l'afusellament del President Companys i el 20 de novembre del mateix any s'esqueien 40 anys de la mort natural del dictador Francisco Franco. Malgrat totes les peticions fetes des de Catalunya al llarg de molts anys, cap govern de l'Estat espanyol, sigui del color polític que sigui, ha estat capaç de fer un acte similar als protagonitzats pels representants diplomàtics d'Alemanya i França acreditats a la nostra capital, i encara menys d'eradicar del sistema jurídic espanyol els simulacres de judicis duts a terme per motius polítics per la dictadura franquista. [...]~~»

Paràgraf quart

Esmena 15

GP Socialista (6)

~~De supressió del segon incís del paràgraf quart de l'exposició de motius~~

«Exposició de motius

[...]

~~Les excuses d'algunes forces polítiques, en el sentit de no reobrir velles ferides del passat, són inconcebibles en un context democràtic que no cerca la revenja, sinó la jus-~~

tícia, com així ho van demostrar Alemanya i França en el seu moment. La constant negativa de l'Estat espanyol a anul·lar els consells de guerra sumaríssims per causes polítiques duts a terme pel règim franquista, i singularment el procediment sumaríssim contra el President Companys, només es pot entendre en el context d'una democràcia feble, Incapaç de reparar les persones represaliades per motius polítics. [...]»

Paràgraf vuitè

Esmena 16

GP Socialista (7)

~~De supressió del paràgraf vuitè de l'exposició de motius~~

«Exposició de motius

[...]

~~Després de les eleccions del 27 de setembre de 2015, Catalunya ha encetat un camí constituent propi. 40 anys després de la mort del dictador Franco i havent comprovat que l'Estat espanyol durant aquests 40 anys no ha dut a terme actes d'estricta justícia com l'anul·lació dels consells de guerra sumaríssims duts a terme pel franquisme per motius polítics, contra el propi president de la Generalitat Lluís Companys i milers de ciutadans i ciutadanes, el Parlament de Catalunya ha d'assumir la responsabilitat que va contreure des del moment en que es van començar a produir els fets a Catalunya, durant la primera legislatura, des de l'abril de 1938 fins el 1975. [...]~~»

Paràgraf onzè

Esmena 17

GP Socialista (8)

~~De supressió del paràgraf onzè de l'exposició de motius~~

«Exposició de motius

[...]

~~Per tant, en aplicació de la sobirania que el poble de Catalunya ha concedit a aquest Parlament els Grups Parlamentaris sotasignants presenten la següent»~~

Títol de la proposició de llei

Esmena 18

GP de Ciutadans (1)

De modificació del títol de la llei que passar a tenir el següent títol:

Proposició de llei de mesures per a facilitar els drets de reconeixement i reparació de les víctimes de la Guerra Civil i la posterior dictadura franquista

Esmena 19

GP de Junts pel Sí, GP Catalunya Sí que es Pot, GP de la Candidatura d'Unitat Popular - Crida Constituent (1)

De modificació del títol de la proposició de llei

Proposició de llei de reparació jurídica de les persones represaliades pel franquisme